

BEELDENSTORM

DE VOLKSKRANT MAANDAG 17 MEI 2004

Kameel, woestijn, Irakees aan halsband en nog een kameel: groeten uit Irak! De vele amateurbeelden die deze week de media beheersten, bewijzen dat er een fotorevolutie gaande is. Waar blijft de journalistiek?

Door **Francisco van Jole**

Op de site yafro.com wordt de bedoeling kort en krachtig uitgelegd: 'Je kunt gratis een online fotodagboek beginnen met gebruik van de camera in je mobiele telefoon of een gewone digitale camera deel je de beelden met je vrienden of maak er nieuwe vrienden mee. Veel plezier!'

Deze snel aan populariteit winnende techniek staat bekend als 'moblogging', een samentreksel van 'mobiel' en 'weblog', en draait erom via foto's en korte leksten het persoonlijk leven publiekelijk in kaart te brengen. Of althans het beeld dat de maker daarvan wil geven

Dus zijn op sites als yafro.com veel foto's van uitzinnig plezier, Vrolijke party's, knuffelige huisdieren, snelle auto's en goedgevormde lichaamsdelen te zien. En natuurlijk heel veel zelfportretten. De teksten zijn veelal seksueel geladen en de beelden exhibitionistisch, maar dat hoort bij het narcistische internet

Het wordt pas anders als op de link 'from the frontline' wordt geklikt. Dan staan tussen de feest- en flirtbeelden ineens foto's van huisdeuren die zijn ingetrapt, van tanks die door de straten rollen, van mensen die onder schot worden gehouden. Welkom in Irak

Een deel van de fervente mobloggers doet namelijk dienst als militair in het Amerikaanse leger en houdt de dagelijkse lotgevallen bij alsof het om een barbecue gaat. Onder meer om indruk te maken op de vrouwen die als eigentijdse Lili Marleens op de site van Yafro rondhangen en de militairen trakteren op zelfgemaakte pin up-foto's. Dat levert een bijna dierlijke combinatie van seks en oorlog op, die in de reguliere media nauwelijks voorkomt. Het oorlogsbeeld van de serieuze media bestaat immers uit beleid, operaties en incidenten.

Op Yafro daarentegen is een oorlog te zien die zich in de achtertuin van de burens lijkt af te spelen

Dergelijke foto's, die tot voor kort nauwelijks de aandacht trokken, staan plots in het middelpunt van de belangstelling. De foto van het vrachtvliegtuig vol lijkkasten van gesneuvelde Amerikanen die naar een vriendin gemaaild werd, de beelden van de mishandelingen in de Iraakse gevangenis: stuk voor stuk waren het geen nieuwsfoto's gemaakt door professionele journalisten

Volgens sommigen is het een onderdeel van een ontwikkeling die de journalistiek op zijn grondvesten doet schudden. De verslaggever moet

Terroristen kopen media-aandacht door een hoofd af te hakken en de video ervan op hun website te zetten

plaatsmaken voor de burger die zelf het nieuws vastlegt. Zo schreef Silicon Valley-columnist Dan Gilmore deze week over de opkomst van de mobiele camera in Japan:

'Wacht maar tot daar groot nieuws uitbreekt, een zware aardbeving bijvoorbeeld. Nog voor de nieuwsmedia hun fotografen eropuit hebben kunnen sturen, zullen de beelden al op websites te zien zijn.'

Op zijn beurt kopte de veelgelezen mediasite PoynterOnline 'De fotorevolutie is begonnen' alsof een bevrijding aanstaande is. En het online magazine *Salon* constateerde genoeglijk dat de gevestigde journalistiek in de Iraakse oorlog gepasseerd was. De massamedia hadden zich immers de mond laten snoeren door het Witte Huis en de tactiek van embedded

journalism, waardoor verslaggevers aan banden werden gelegd. Nu brachten amateurbeelden de waarheid naar buiten

Dat sprake is van een foto- of camera-revolutie is geen overdreven stelling. De omschakeling van analoog naar digitaal is bij de fotografie radicaal en razendsnel verlopen.' Met als gevolg dat de beelden alom aanwezig zijn

Volgend jaar zullen volgens een schatting alleen al met mobiele telefoons 60 miljard foto's gemaakt worden. Oftewel gemiddeld tien per aardbewoner. Controle daarover lijkt nog amper mogelijk, want de camera wordt overal ingebouwd en - dankzij internet vliegen de beelden in seconden de wereld rond

Langzamerhand doemt het beeld op van een wereld waarin alles wordt geregistreerd. Zo konden internetgebruikers zien hoe de 21-jarige Paris Lane zichzelf in de hal van een New Yorkse flat door het hoofd schoot na een afscheidskus aan een vriendinnetje. Een beveiligingscamera had het drama vastgelegd en het filmpje belandde via via op een pornosite. Tot groot verdriet van de nabestaanden. Het gevoel dat de digitale amateurcamera alles openbaar maakt, sluit ook aan bij het heersende beeld van de massamedia als een troep wankelende reuzen (en journalisten als vooringenomen, onbetrouwbare honden die de waarheid verdoezelen). Dankzij de digitale revolutie krijgt de burger eindelijk macht over de media. Het medium wordt van hemzelf. Het definitieve einde van de censuur is in zicht.

Die glorieuze visie stemt amper overeen met de werkelijkheid. De beelden van de Iraakse gevangenis zijn niet uit zichzelf naar boven geborrelt, maar achterhaald en gepubliceerd door ervaren onderzoeksjournalisten van in dit geval *The New Yorker* en het tv-station CBS

De zender heeft onder druk van de overheid de publicatie aanvankelijk twee weken uitgesteld. Hoezo bevrijding van het juk? Het is zelfs de vraag

of het echt amateurbeelden zijn. Een van de verdachten, soldate Lynndie England, beweert dat de foto's op bevel zijn gemaakt, als onderdeel van de verhoormethoden

Het macabere voordeel van dat laatste is dat de beelden daardoor authentiek zijn, iets wat bij andere schokkende beelden die de afgelopen maanden via internet opdoken, niet het geval is. Zo verschenen op Arabische sites pornografische foto's van Amerikaanse militairen die Iraakse vrouwen verkrachtten. Ze bleken afkomstig uit een Hongaarse pornofilm

Een andere foto die opzien baarde, toonde een lachende Amerikaanse soldaat die een Iraaks jongetje een plakkaat omhoog laat houden met de Engelse tekst 'Korporaal Boudreaux heeft mijn vader vermoord en mijn zus gepakt'. Het bleek later een geval van photoshoppen, een naadloze bewerking van het origineel.

Wie wil weten tot wat voor onwettelijkheden die techniek leidt, kan bijvoorbeeld terecht op [worth1000](#).

com, helemaal gewijd aan wedstrijden op dat gebied. Een bezoekje is voldoende om nooit meer een beeld te vertrouwen. Het digitale beeld is' net zo onbetrouwbaar als het gerucht, dat andere sensatieverschijnsel waar internet zich al eerder snel meester van maakte

Maar zelfs zonder trucs zijn beelden alleen, zonder nadere toelichting, niet ongevaarlijk. De krant *The Washington Post* zegt over meer dan duizend beelden uit de gevangenis Abu Ghraib te beschikken. Vele daarvan zouden nog veel afschuwwekkender dan de handvol die nu bekend is. Het probleem is volgens de krant dat niet duidelijk is wat de beelden eigenlijk tonen. Bijvoorbeeld in het geval van gewonde Irakezen. Zijn die wonden veroorzaakt door de bewakers of opgelopen in een vuurgevecht? In het soortjournalistieke handwerk dat de beantwoording van dergelijke-vragen vereist, blijkt internet niet zo sterk

Wat niet wil zeggen dat internet geen rol speelt. Zo is het' medium bijvoorbeeld ongetwijfeld van invloed op de tendens om in de media steeds harde-

re, gruwelijker beelden te tonen. Een groot deel van de internetgebruikers blijkt van dergelijke reality horror geen genoeg te krijgen

Het effect daarvan is echter eerder een toename aan propaganda dan de beloofde verbetering van de journalistiek. De macabere gulzigheid leidt in combinatie met voor iedereen beschikbare techniek bijvoorbeeld tot terroristen die zelf journaals maken van hun terreurdaden. Zendtijd en media-aandacht kopen ze door een hoofd af te hakken van een willekeurige passant en de video ervan op hun website te zetten

'We willen laten zien waartoe de mens in staat is', verklaarde de beheerder van de in gruwelbeelden gespecialiseerde Nederlandse site [Ogrish.com](#) deze week, toen een kopie beschikbaar werd gesteld van de recente executie-video waarop de Amerikaan Nick Berg onthoofd wordt. Het leidde meteen tot een bezoekersrecord. Maar of die bezoekers op zoek zijn naar waarheid kan ernstig betwijfeld worden. En met journalistiek heet het niets te maken.